

TERESA
Z ÁVILI

Bóg sam wystarcza
(1515–1582)

Françoise Bouchard

TERESA Z ÁVILI

**Bóg sam wystarcza
(1515–1582)**

Wstęp

kard. Antonio Cañizares Llovera

Posłowie

Henri de l'Enfant Jésus OCD

Przekład

Lilla Danilecka

Kraków 2023

Wstęp

Pisanie wstępu do książki zawsze sprawia mi przyjemność. Gdy chodzi o biografię św. Teresy od Jezusa, czuję się podwójnie zobowiązany ze względu na moją osobistą relację z nią. Urodziłem się w dniu jej święta, byłem biskupem Ávili, a moja duchowość czerpie z dziedzictwa świętej Teresy.

Lektura dziejów tej wielkiej hiszpańskiej świętej – największej w XVI wieku i w całych dziejach Kościoła – pomoże nam bliżej ją poznać i z nią się utożsamić.

Święta Teresa z Ávili szukała mądrości i ją znalazła; stała się ona dla niej cenniejsza niż berła, trony i bogactwa. Bóg zaprosił Teresę do przyjaźni ze sobą i została nade wszystko Jego wielką przyjaciółką. Dała się uwieść światłu mądrości, które nie zna zachodu, znalazła skarb niewyczerpany i opuściła wszystko, by wziąć go w posiadanie. Jak ów kupiec z przypowieści ewangelicznej, wybrała dla siebie perłę wielkiej wartości w osobie Jezusa Chrystusa – najcenniejszą perłę mądrości ukrytą w Jego boskim człowieczeństwie. Poza Nim nie miała innych mistrzów. Żyła dla Niego i przez Niego. W dziejach Teresy widzimy i czujemy, że tylko Bóg może nas napęlić, tylko On może nas nasycić, tylko On jest w stanie nas ubogacić i tylko w Nim samym odnajdujemy szczęście i radość. Życie poza Chrystusem jest tylko tęsknotą i smutkiem, jak tego doświadczył młodzieniec wiedziony mądrością tego świata, który nie był w stanie wszystkiego sprzedać, bo nie dostrzegł, że stał przed samym Jezusem Chrystusem, przed wielkim skarbem i pełnią mądrości, która warta jest wyrzeczenia się wszystkiego innego.

Święta Teresa z Ávili ukochała Jezusa Chrystusa ponad wszystko i oddała Mu całą siebie. Nic nie było dla niej ważniejsze od tej miłości; dała się Jego miłości uwieść i żyła jedynie dla Niego. Dzięki temu promieniowała radością tak charakterystyczną dla członków wspólnot Karmelu Terezańskiego. A ponieważ była tak głęboko zjednoczona z Chrystusem, jej życie stało się świadectwem, że tylko Bóg jest człowiekowi konieczny, że ten, kto ma Boga, posiada wszystko, i że poza Bogiem człowiek nie znajduje żadnej radości.

W obecnych czasach świadectwo Teresy niesie w sobie wielką wartość i aktualność. Żyła bowiem w „ciężkich czasach”, podobnie jak my. Wskazała nam to, co najważniejsze w życiu: „Bóg sam wystarcza” – i taki też jest podtytuł książki Françoise Bouchard. Teresa wskazała nam drogę do Boga, którą jest modlitwa wewnętrzna. Tą drogą mamy iść. Jest mistrzynią zdolną przeprowadzić nas przez rozdroża współczesności, kiedy to przyszło nam pilnie zająć się głęboką odnową ludzkości – poddawanej wstrząsom, podziałom i pod wieloma względami skrzywdzonej i poranionej – odnową, której fundamentem jest istota Ewangelii. Początek tej odnowy powinien nastąpić w Kościele, który trzeba pilnie zwrócić ku temu, co najważniejsze.

Święta Teresa wskazuje, że podstawą tej odnowy jest bez wątpienia życie teologiczne: wiarą, nadzieją i miłością. Teresa jest z pewnością wielką inicjatorką odnowy Kościoła, której tak bardzo dzisiaj potrzebujemy. To ona stała się jej centralnym ogniwem. Bez wytchnienia walczyła dla siebie i dla swoich „córek” o możliwość życia ukrytego z Jezusem w Bogu, o nawrócenie do Ojca i do Jego Syna Jezusa Chrystusa. Dopiero przeżywszy takie nawrócenie, możemy stać się ludźmi prawdy, autentycznymi chrześcijanami i żywym Kościołem. Święta Teresa była nade wszystko kobietą wiary, kobietą Bożą.

Wyznanie, że Bóg jest Bogiem, że króluje i że tylko On może człowiekowi wystarczyć; uznanie, że Bóg jedyny i żyjący panuje nad wszystkim; pełne miłości i prostoty poszukiwanie Boga ukrytego, który objawia się w dotykającym człowieczeństwie swego Syna – oto są pewniki nauczania i życia Świętej z Ávili, które z upływem wieków nie tracą nic ze swej siły i zdolności przyciągania, wpływania na nasze postawy i mobilizowania nas o wiele skuteczniej niż większość planów, które sami wymyślamy. Teresa sprawiła, że w życiu człowieka zaświecił – niczym światło, które nie przygasa i nigdy nie zgaśnie – sens Boga, którego utrata lub zapomnienie pociąga za sobą zgubę człowieka i ludzkości. Swoim głęboko ludzkim spojrzeniem na sprawy Boże Teresa uczy również nas, że jedynym sensem życia i przyszłości człowieka jest sam Bóg.

Tego właśnie nam potrzeba. Nie ma nic ważniejszego. To jest istota autentycznej reformy, zdolna nadać naszym słowom przepowiadania autentyczność i moc, zdolna nadać naszemu życiu cechy pociągającego innych entuzjazmu; tylko w ten sposób młodzi będą mogli znów ujrzeć Kościół, który tworzą mężczyźni i kobiety w pełni swych sił życiowych. I właśnie dlatego trzeba skupić wzrok na Teresie i jej nauczaniu oraz zgłębić jej duchowość.

Z całego serca pragnę więc podziękować Françoise Bouchard za to, że napisała tę wspaniałą biografię, dzięki której będziemy mogli pójść śladami, jakie zostawiła po sobie święta Teresa od Jezusa.

Antonio Cañizares Llovera

*kardynał, prefekt Kongregacji Kultu Bożego
i Dyscypliny Sakramentów¹, były biskup Ávili*

Watykan, 29 stycznia 2012 roku

¹ W latach 2008–2014. [Przyp. tłum.].

Posłowie

Françoise Bouchard napisała dla nas nową biografię świętej Teresy z Ávili. Ukazała jej postać żywą i bliską nam, w pełni ludzką i zarazem poszukiwaną przez Boga. Dzieło to ukazało się [w języku francuskim] w przededniu obchodów 500-lecia urodzin Matki. Teresa de Ahumada y Cepeda przyszła na świat 28 marca 1515 roku, by stopniowo i za sprawą łaski Chrystusa stać się świętą Teresą od Jezusa. Książka Françoise Bouchard przybliży szerokiemu gronu czytelników postać tej Świętej, umożliwia im spotkanie z nią i przejście razem z nią drogą wiodącą do Źródła.

Gdy otwieramy, a później zamykamy tę biografię, jesteśmy zaproszeni do podążenia dalej, do wejścia w konkretne doświadczenie łaski, jaką Bóg obdarzył Teresę. Łaski otrzymane przez Teresę, jej święta historia nie stanowią jej dóbr prywatnych albo co najwyżej zarezerwowanych dla wąskiej elity intelektualnej czy mistycznej. Są to dobra dane przez Boga całemu Kościołowi i każdej duszy dobrej woli. To, co Teresa przeżyła razem z Przyjacielem, jest też dla nas wskazówką, co również my możemy przeżyć. Co więcej, Teresa jest przewodniczką, matką, Matką osób duchowych (*Mater spiritualium*). Teresa rodzi nas na tej drodze i sprawuje nad nami autentyczne macierzyństwo duchowe.

Święty Jan od Krzyża opisał jej szczególną łaskę płodności duchowej, nawiązując do przebicia serca (którego Teresa doświadczyła w 1560 roku): „Mało dusz dochodzi do tego stanu, lecz niektóre doszły, zwłaszcza te, których moc i duch

miały się rozlać w spuściźnie na ich dzieci. Bóg daje bowiem rodzicom w pierwocinach ducha bogactwa i zasoby odpowiednie do większego lub mniejszego dziedzictwa, jakie mają przekazać potomstwu” (ŻPM 2, 12).

Zakon Karmelitów Bosych (zrodzonych z reformy terezańskiej) składa się obecnie z trzech gałęzi: braci karmelitów, mniszek karmelitanek (klauzurowych) i trzeciego zakonu (świeckich żyjących duchowością Karmelu). Ta rodzina duchowa jest jednak o wiele większa – w jej skład wchodzi także zgromadzenia apostołskie, instytuty świeckie, osoby noszące szkaplerz karmelitański oraz wszyscy ci, którzy zachęteni przez Teresę, w ukryciu praktykują modlitwę wewnętrzną. Matka sprawuje swe macierzyństwo duchowe nad wszystkimi, którzy się do niej zwracają, którzy spotykają się z nią na kartach lektur, a więc także nad tymi, którzy trzymają w dłoniach niniejszą biografię.

Istotą doświadczenia Teresy (do którego i my jesteśmy zaproszeni) jest doświadczenie Zmartwychwstałego, Jego przyjaźni, i to takiej przyjaźni, która nie zraża się żadną ludzką niewiernością. „Wierz mi, tak dobrego przyjaciela nigdy nie powinnaś odstępować. Gdy się przyzwyczaisz być zawsze w Jego obecności, a On będzie widział, że czynisz to z miłością i starasz się we wszystkim podobać się Jemu, już się od Niego – jak to mówią – nie odczepisz. Nigdy On ciebie ani na chwilę nie opuści, będzie cię wspierał we wszystkich twoich strapieniach, na każdym kroku będzie ci stróżem i pocieszycielem. Czy to mała rzecz, sądzicie, mieć zawsze i wszędzie przy boku takiego przyjaciela?” (D 26, 1).

Chrystus naprawdę jest Przyjacielem, z którym mogę w każdej chwili rozmawiać. W taki właśnie sposób rozpoczyna się wielka przygoda modlitwy wewnętrznej, owo „przyjacielskie obcowanie z Bogiem, o którym wiemy, że nas kocha” (por. Ż 8, 5). Dla początkującego ważne jest, by codziennie przeznaczyć na to ćwiczenie konkretny czas. Niech będzie on

nawet bardzo krótki, lecz jest to czas otwarcia się na Boga, słuchania Go, mówienia do Niego, patrzenia na Niego, tak jak spędza się czas z przyjacielem. Stopniowo dusza zaczyna Go odkrywać i darzyć uczuciem... Od tak dawna już się nie spotykali! I oto życie radykalnie się zmienia, stając się historią przyjaźni z Jezusem.

Nie trzeba niczego szczególnego, by wyruszyć w tę przygodę. Po pierwsze, mocne postanowienie, że nie porzucimy drogi modlitwy, zanim nie dojdziemy do źródła wody żywej. Teresa pisze o „niezachwianym postanowieniu” (D 21, 2).

Następnie trzeba mieć chociaż trochę umiejętności. Teresa nie chce, by dusza obciążała się metodami, lecz proponuje pewien sposób modlitwy, swoją pedagogię. Zaprasza, by najpierw nauczyć się skupienia. Radzi, jak nie pogubić się w drodze. Można w tym miejscu śmiało zaproponować trzy pomocne książki. Są to: *Modlitwa terezańska* Emmanuela Renaulta i Jeana Abivena, *Modlitwa obecności ze św. Teresą z Avila* Guido Stinissena oraz *Modlitwa początkujących* bł. Marii Eugeniusza od Dzieciątka Jezus¹. Warto też zaznaczyć, że coraz więcej jest obecnie szkół modlitwy, których sześciotygodniowy program pozwala na położenie fundamentu pod modlitwę wewnętrzną i zasmakowanie w niej.

I wreszcie, trzeba mieć wielkie dążenia. Chodzi bowiem o wyruszenie na spotkanie z Tym, który gasi wszelkie pragnienia i nasycy serce człowieka o wiele bardziej, niż są w stanie sięgać jego najśmielsze nadzieje.

Święci naprawdę są blisko nas. Historie ich życia dają nam wgląd w ich osobowości. A przecież w niebie nie są oni kimś innym, niż byli na ziemi. Tym, kim byli dla swych współczesnych, mogą być też dla nas. Trzeba tylko chcieć ich poznać, wzywać ich pomocy i otworzyć serce na spotkanie

¹ Zob. *Bibliografia*, niżej, s. 365–368. [Przyp. tłum.].

nie z tego świata. Na kartach opowieści o życiu św. Teresy od Jezusa możemy więc naprawdę spotkać ją, nie tyle w wyobraźni, ile w wierze, wejść do jej szkoły i dać się oczarować jej osobowością. Dziękujemy ci, Françoise Bouchard, że namalowałaś dla nas tak żywy jej portret.

Henri de l'Enfant Jésus OCD

Podziękowania

Serdecznie dziękuję:

- Jego Eminencji kardynałowi Antonio Cañizares Llovera, prefektowi Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów (Rzym), byłemu biskupowi Ávili, który zechciał napisać wstęp do niniejszej książki;
- ojcu Henri Déjeartowi OCD, przełożonemu klasztoru Karmelitów Bosych w Montpellier i prowincjałowi Karmelitów Południowej Prowincji Francji, który napisał posłowie;
- wydawnictwu Éditions du Carmel za zgodę na wykorzystanie fotografii;
- ojcu Lluísowi Victori SJ z Barcelony za jego przyjacielskie wsparcie i pomoc w nawiązaniu kontaktów z władzami kościelnymi w Hiszpanii i we Włoszech oraz za przekład niniejszej książki na język hiszpański;
- Przeoryszy Karmelu w Chambéry, która udostępniła mi wiele cennych książek, a także okazała mi serdeczne wsparcie, pomoc merytoryczną, krytyczne uwagi i wnikliwą lekturę mojego rękopisu;
- Przeoryszy Karmelu w Montpellier za jej siostrzane przyjęcie, rady i umożliwienie wglądu w dokumenty historyczne;
- moim przyjaciółom Joëlle i François Martino za ich sympatyczną i cichą współpracę na każdym etapie przygotowania tekstu dla Wydawnictwa.

Spis treści

<i>Kard. Antonio Cañizares Llovera, Wstęp</i>	5
I. <i>De cantos y santos</i>	9
II. Przy wtórze kastanietów	33
III. Kryzys powołania	55
IV. Powierzyć się uwalniającej mocy Przyjaciela	79
V. Droga ku nowemu życiu	99
VI. W sercu powołania	123
VII. Gdy Opatrzność idzie w parze z cierpliwością	147
VIII. Kamień węgielny	167
IX. Gdy działanie nie wyklucza kontemplacji	185
X. W szkole uświęcenia	215
XI. Jedną nogą w Andaluzji	249
XII. Walczyć do końca i umrzeć spokojnie	277
XIII. Spuścizna	315
 <i>Henri de l'Enfant Jésus OCD, Posłowie</i>	 339
 Bibliografia	 343
Podziękowania	347
Wykaz skrótów	349
Kalendarium	351

